

RÍKISENDURSKOÐUN

Hafrannsóknastofnun

Niðurstöður fjárhagsendurskoðunar á
bókhaldi ársins 2020

Endurskoðunarskýrsla

Desember 2021

Inngangur

Ríkisendurskoðun hefur farið yfir ákveðna liði í ársreikningi Hafrannsóknastofnunar fyrir árið 2020. Hafrannsóknastofnun er A-hluta stofnun ríkissjóðs og er ársreikningur stofnunarinnar og annarra A-hluta stofnanna ekki áritaðir sérstaklega og því ekki gefið álit á ársreikninginn sjálfan. Endurskoðun fer fram sem hluti af endurskoðun ríkisreiknings og gefur Ríkisendurskoðandi út álit á ríkisreikning í heild sinni.

Ársreikningurinn er lagður fram af stjórnendum stofnunarinnar og á ábyrgð þeirra í samræmi við lög og reglur.

Endurskoðunin tók mið af alþjóðlegum endurskoðunarstöðlum fyrir opinbera aðila. Val skoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri hættu að verulegir annmarkar séu á þeim liðum sem skoðaðir voru, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka.

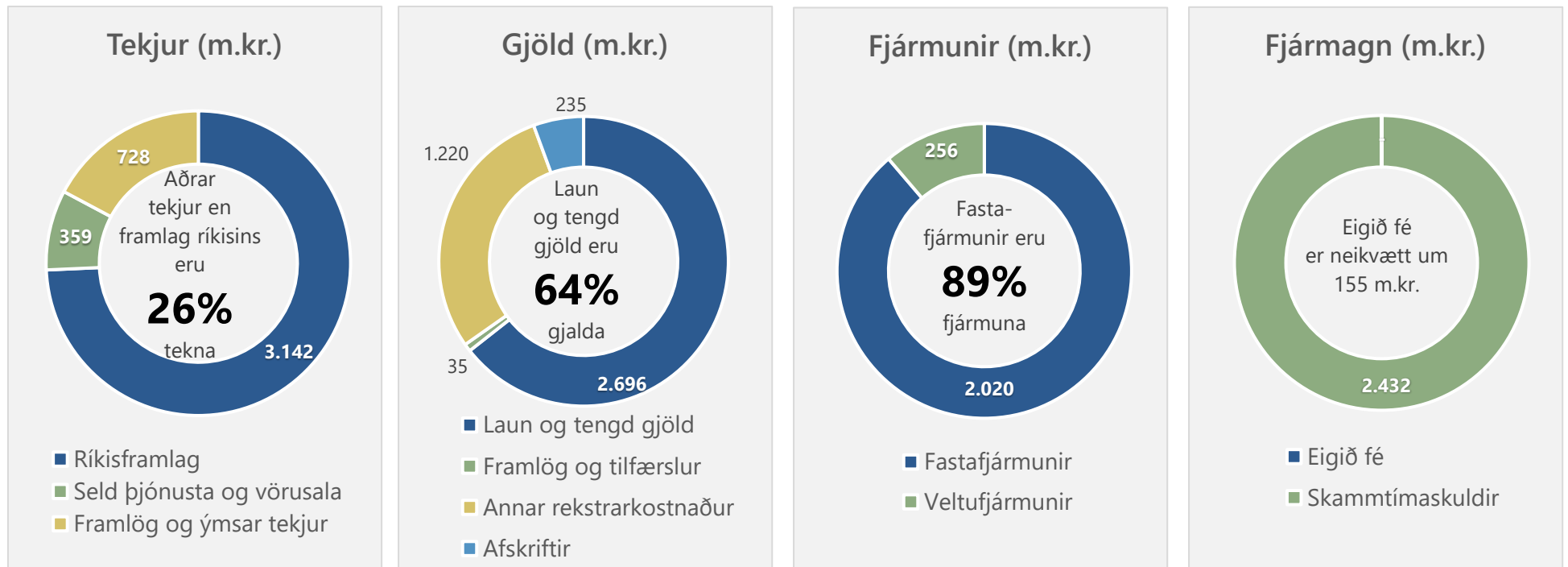
Við áhættumat er tekið tillit til þess innra eftirlits stofnunarinnar sem varðar gerð og framsetningu tiltekinna liða ársreikningsins, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir og kanna hvort það tryggir viðunandi árangur. Endurskoðun á þeim liðum sem teknir voru fyrir felur einnig í sér mat á þeim reikningsskilaaðferðum og matsaðferðum sem stjórnendur beita við gerð ársreikningsins.

Í skýrslu þessari er fjallað almennt um vinnu við endurskoðun einstakra liða ársreikningsins og niðurstöður hennar. Endurskoðunarvinnan byggir á góðu samstarfi við stjórnendur og starfsmenn. Starfsfólk stofnunarinnar veitti þá aðstoð sem óskað var eftir og brást vel við ábendingum. Við færum þeim okkar bestu þakkir fyrir gott samstarf.

Efnisyfirlit

1	Lykiltölur úr rekstri.....	4	5.7	Fastafjármunir	9
2	Ábendingar og athugasemdir	5	5.8	Viðskiptakröfur	9
3	Áhættumat og mikilvægi.....	6	5.9	Handbært fé.....	9
4	Innra eftirlit	7	5.10	Skuldir og eigið fé	9
5	Endurskoðun ársins	8	6	Almennt um bókhaldið.....	10
5.1	Niðurstaða endurskoðunarinnar.....	8			
5.2	Ársreikningur og framsetning hans.....	8			
5.3	Sviksemi.....	8			
5.4	Rekstrartekjur	8			
5.5	Laun og launatengd gjöld.....	8			
5.6	Annar rekstrarkostnaður	9			

1 Lykiltölur úr rekstri

2 Ábendingar og athugasemdir

Vakin er athygli á eftirfarandi ábendingum og athugasemdum en smávægilegum ábendingum var komið beint á framfæri við stjórnendur þegar endurskoðunarvinna fór fram.

1

Almennt um bókhaldið

Gerð er athugasemd við að aðgangur starfsmanna að bókhaldskerfinu er í sumum tilfellum of víðtækur og stangast jafnvel á við markmið innra eftirlits um aðgreiningu starfa. Gæta verður að því að ekki séu of margir starfsmenn með of víðtækan aðgang, þegar minni aðgangur gæti dugað.

2

Laun og launatengd gjöld

Launaferillinn er óskráður. Hann þarf að setja upp, skrá og samþykkja formlega.

3

Ferðaheimildir og dagpeningar

Tryggja þarf að ferðaheimildir liggi fyrir, vegna allra ferða sem farnar eru á vegum stofnunarinnar, hvort sem þær eru farnar innanlands eða erlendis.

Þá þarf að ganga úr skugga um, að dagafjöldi vegna dagpeninga sé rétt reiknaður og skráður.

4

Annar rekstrarkostnaður

Tryggja þarf að samþykki tveggja til þess bærra aðila liggi fyrir vegna allra útgjalda í samræmi við reglur sem stofnunin hefur sett sér.

3 Áhættumat og mikilvægi

Mat á áhættu og mikilvægi eru grundvallarþættir sem horft er til við skipulagningu og framkvæmd endurskoðunar. Þetta merkir að sjónum er sérstaklega beint að áhættusömum og verulegum liðum í reikningskilunum. Leitast er við að skipuleggja endurskoðunina með skilvirkni í huga, liður í því er að taka mið af eftirlitsumhverfi stofnunarinnar eins og kostur er.

Lögð er áhersla á að yfirfara ferla í tengslum við gerð reikningskilanna og verulega liði innan þeirra. Markmiðið með þessari yfirferð er meðal annars að afla upplýsinga um eftirlitsaðgerðir stjórnenda og að kanna virkni þeirra.

Eftirfarandi eru þeir liðir hjá stofnuninni sem voru taldir skipta mestu máli vegna endurskoðunarvinnu á árinu:

Í reikningskilum stofnunarinnar eru matskenndir liðir fyrst og fremst viðskiptakröfur.

Við skipulagningu endurskoðunar voru mikilvægismörk ákvörðuð sem 2% af gjöldum ársins, eða 84 milljónir króna. Mikilvægismörk eru sú fjárhæð skekkna sem er talin að hafi ekki áhrif á upplýstan lesenda reikningskilanna.

Mikilvægismörk eru því einn af grunnþáttum endurskoðunar og marka meðal annars umfang þeirra endurskoðunargagna sem aflað er. Eftir sem áður er öllum skekkjum, sem finnast og máli skipta, komið á framfæri við stjórnendur.

4 Innra eftirlit

Innra eftirlit byggir á þeim eftirlitsþáttum sem fyrirtæki og stofnanir starfrækja til að uppgötva, fyrirbyggja eða leiðrétta villur í skráningu, meðhöndlun eða birtingu upplýsinga. Mikilvægir eftirlitsþættir og önnur öryggisatriði sem styðja við réttar fjárhagsupplýsingar geta meðal annars verið hluti af fjárhags- og hugbúnaðarkerfum fyrirtækisins og stoðkerfum þeirra.

Stjórnendur Hafansóknarstofnunar bera ábyrgð á innra eftirliti stofnunarinnar og þurfa því að hafa yfirsýn yfir fyrirkomulag innra eftirlits og þekkja tilgang þess. Stjórnendur skulu setja verklagsreglur um innra eftirlit og ganga reglulega úr skugga um að innra eftirlitið virki eins og til er ætlast.

Við endurskoðunina er tekið tillit til innra eftirlits í tengslum við ársreikning í þeim tilgangi að móta endurskoðunaraðferð í samræmi við aðstæður. Megináhersla er lögð á að finna og greina eftirlitsaðgerðir hjá stofnuninni þar sem brugðist er við verulegum áhættum er varða fjárhagsupplýsingar sem birtast í ársreikningi.

Tveir mikilvægir eftirlitsþættir, sem almennt eiga við um flestar stofnanir, geta dregið verulega úr möguleikum óheiðarlegra starfsmanna til fjárdráttar, svika eða annarra ólögðra athæfa séu þeir virkir. Annars vegar er það aðskilnaður bókhalds- og fjárreiðustarfa og hins vegar kostnaðareftirlit sem felur í sér að engin útgjöld megi greiða nema fyrir liggi áritað samþykki viðeigandi ábyrgðaraðila.

Því betur sem hægt er að treysta á innra eftirlit stofnunarinnar, því skilvirkari verður endurskoðunin þar sem virkt innra eftirlit dregur úr umfangi þeirrar gagnaskoðunarvinnu sem gera þarf.

5 Endurskoðun ársins

5.1 Niðurstaða endurskoðunarinnar

Endurskoðunin var gerð er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla fyrir opinbera aðila.

5.2 Ársreikningur og framsetning hans

Ársreikningurinn byggir á kostnaðarverðsreikningsskilum og er gerður í samræmi við lög um opinber fjármál, ákvarðanir reikningsskilaráðs A-hluta ríkissjóðs auk þess að styðjast við ákvæði laga um ársreikninga eftir því sem við á. Ársreikningurinn er unninn af Fjársýslu ríkisins.

5.3 Sviksemi

Samkvæmt endurskoðunarstöðlum ber Ríkisendurskoðun skylda til þess að kanna með sérstökum aðgerðum þá hættu sem stofnuninni stafar af hugsanlegri sviksemi og rangfærslum í bókhaldi vegna slíks. Farið var yfir þessi mál með fjármálastjóra og aðalbókara. Hlutverk endurskoðandans hvað varðar sviksemi er að öðlast nægjanlega vissu um að reikningsskilin séu án verulegra rangfærslna sem rekja má til sviksemi.

5.4 Rekstrartekjur

Meginmarkmið með skoðun á tekjum er að kanna heild, tilvist og lotun, þ.e. að allar tekjur sem tilheyra stofnuninni skili sér og að þær séu færðar á rétt tímabil. Við endurskoðun ársins var verklag við tekjufærslur yfirfarið og kannað, breytingar milli ára og frávik greind og úrtak tekið úr reikningum við áramót.

Stærsti tekjupóstur stofnunarinnar fyrir utan framlag ríkissjóðs, er vegna framlaga frá öðrum en ríkissjóði sem námu 564,6 m.kr. á árinu 2020. Stofnunin fær einnig tekjur af vörusölu sem nemur 279,5 m.kr.

5.5 Laun og launatengd gjöld

Við endurskoðun ársins var verklag við færslu launa yfirfarið og kannað, sundurliðaður launakostnaður borinn saman milli ára og frávik greind. Launakerfið stemmir ekki við fjárhagsbókhaldið en þar munar launagreiðslum vegna kjarasamninga, sem greiddar voru á árinu 2020 en tilheyra árinu 2019. Launaferillinn hefur ekki verið skrásettur en er í föstum skorðum. Fylgt er leiðbeiningum Fjársýslunnar varðandi launavinnslu og dagsetningar vegna launavinnslu virtar.

Launaferillinn er óskráður. Hann þarf að setja upp og skrá formlega.

5.6 Annar rekstrarkostnaður

Í skoðun á öðrum rekstrarkostnaði felst að aflað er þekkingar á þeim verkferlum sem undir viðfangsefnið falla og því innra eftirliti sem er til staðar vegna þeirra, auk prófana á innra eftirliti og frekari gagnaskoðun.

Tekin var upp sú regla á árinu 2019 að tveir aðilar koma að áritunum reikninga en sú regla var ekki í gildi á árinu 2018. Ferillinn er þannig að fyrst samþykkir sviðstjóri viðkomandi sviðs, seinna samþykkið er í höndum fjármálastjóra.

Tryggja þarf að samþykki tveggja til þess bærra aðila liggja fyrir vegna allra útgjalda.

Skoðað var hvort og þá hvernig gengið var frá ferðaheimildum vegna ferða á vegum stofnunarinnar bæði innanlands og erlendis. Í þeim tilfellum sem ferðast er innanlands liggur ferðaheimild ekki fyrir. Þær virðast ekki alltaf liggja fyrir vegna ferða erlendis. Fjöldi daga vegna dagpeninga virðist ekki alltaf vera rétt reiknaður og skráður.

Tryggja þarf að ferðaheimildir liggja fyrir, vegna allra ferða sem farnar eru á vegum stofnunarinnar, hvort sem þær eru farnar innanlands eða erlendis.

Einnig þarf að ganga úr skugga um að dagafjöldi vegna dagpeninga sé rétt reiknaður og skráður.

5.7 Fastafjármunir

Farið var yfir það að meðferð rekstrarfjármuna sé í samræmi við reikningskilareglur. Tekið var úrtak úr eignfærslum og réttmæti þeirra staðfest, farið var yfir gamlar eignir og úreldingu eigna.

Stærri innkaup fara í útboð í samstarfi við Ríkiskaup. Stórar fjárfestingarákvarðanir eru teknar í samstarfi við ráðuneytið og með sérstökum framlögum af fjárlögum.

Á árinu 2020 voru keypt tæki og búnaður fyrir samtals 214,3 m.kr. og afskriftir námu 235,0 m.kr. Bókfært verð varanlegra rekstrarfjármuna nam 2.019,8 m.kr. í árslok.

5.8 Viðskiptakröfur

Viðskiptakröfur voru skoðaðar með ítarskoðun. Þær eru stemmdar af reglulega. Engin varúðarniðurfærsla er gerð á viðskiptakröfum.

5.9 Handbært fé

Fengin voru staðfestingarbréf frá fjármálastofnunum og þau borin saman við stöðu handbærs fjár í bókhaldi.

5.10 Skuldir og eigið fé

Eigið fé stofnunarinnar var neikvætt um 155,4 m. kr. og skuldir námu 2.432,0 m.kr., þar af er frestun tekjufærslu fjárfestingarheimilda 1.911,4 m.kr.

6 Almennt um bókhaldið

Hjá stofnuninni eru til staðar verklagsreglur og fer skráning bókhalds og uppgjör alfarið fram í rafrænu umhverfi og er mikil vinna lögð í afstemmingar. Verklagsreglur þessar eru þó ekki skrásettar með formlegum hætti.

Notast er við gæðahandbók hjá stofnuninni en hún hefur ekki hlotið vottun t.d. skv. ISO9001.

Farið var yfir aðgang starfsmanna á fjármálasviði að bókhaldskerfinu. Það kom í ljós að nokkrir starfsmenn hafa of víðtækan aðgang, svo víðtækan að hann stangast á við markmið innra eftirlits um aðgreiningu starfa.

Gerð er athugasemd við að aðgangur starfsmanna að bókhaldskerfinu er í sumum tilfellum of víðtækur og stangast jafnvel á við markmið innra eftirlits um aðgreiningu starfa. Gæta verður að því að ekki séu of margir starfsmenn með of víðtækan aðgang, þegar minni aðgangur gæti dugað.

Ríkisendurskoðun
Bríetartúni 7 – 105 Reykjavík
Sími 448-8800

postur@rikisendurskodun.is – www.rikisendurskodun.is